

صادرات غیر نفتی در برنامه سوم از افزایش قیمت‌های داخلی متأثر نمی‌شود

تفاز:

لایحه سومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، اواخر آبان ماه سال جاری از بررسی و تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت. در بررسی‌های مجلس، برخی مواد لایحه به تصویب مجلس نرسید و برخی مواد نیز بدان اضافه گردید. اما اگرچه چارچوب کلی برنامه دچار تغییرات فاحشی نشد، تغییرات ایجاد شده در لایحه می‌تواند تا حدودی بر اهداف و عملکرد برنامه تأثیر گذارد.

خبرنگار نشریه «بررسی‌های بازرگانی» در گفت‌وگو با آقای دکتر مهدی مسلمی مدیرکل دفتر اقتصاد کلان سازمان برنامه و بودجه، تغییراتی که در برنامه سوم به ویژه در بخش بازرگانی داخلی و خارجی ایجاد شده و تأثیر این تغییرات در دستیابی به اهداف برنامه را به بحث نهاد. ماحصل این گفت‌وگوی صمیمانه را با هم می‌خوانیم.

■ قانون برنامه سوم به ویژه در بخش بازرگانی داخلی چه دورنمایی برای پنج سال آینده تصویر می‌کند؟

□ به‌طور کلی جهت‌گیری برنامه سوم توسعه به سمت آزادسازی فعالیت‌های اقتصادی است. بخش بازرگانی از این قاعده کلی مستثنا نیست. نکات اساسی که در بازرگانی داخلی اکنون وجود دارد، کاهش مستمر بهره‌وری در این بخش، افزایش بی‌رویه تعداد واحدهای خرده‌فروشی و چندنرخ‌شدن قیمت کالاها یا یارانه‌ای است که موجب ایجاد رانت (بهره‌جویی) و مشاغل کاذب می‌شود. همچنین شیوه سنتی توزیع کالا، درج نکردن قیمت و صدور فاکتور، عمومیت دارد. بنابراین سیاست‌های معطوف به بخش بازرگانی داخلی در جهت حل مشکلات اصلی این بخش

تنظیم شده است. اما باید توجه داشت که مشکلات یک بخش اقتصادی به‌خصوص بخش بازرگانی با مشکلات سایر بخش‌های تولیدی و تجارت خارجی ارتباط نزدیک دارد و بدون حل آنها نمی‌توان به حل کامل مشکلات بخش بازرگانی توفیق یافت.

با توجه به نقش قابل توجه شکل‌های تعاونی در امر توزیع کالا، و با توجه به ضرورت تحول اصلاح ساختاری دولت، توسعه بخش تعاونی در فعالیت‌های بازرگانی و انتقال تصدی دولت از توزیع کالا به بخش تعاونی، راه‌حل مناسبی در این مورد است که در اسناد برنامه سوم توسعه به آن توجه شده است. در سیاست‌های استراتژیک برنامه در بخش بازرگانی، حذف انحصارات و ایجاد زمینه رقابت در عرصه واردات،

صادرات و توزیع مورد توجه قرار گرفته است.

مجموعه این اقدامات در کنار رشد سریع اقتصادی باعث افزایش درآمد می‌شود و بازرگانی داخلی را سروسامان خواهد داد. زیرا کمک خواهد کرد نیروی کار به سوی فعالیت‌های تولید با بازدهی بالا سوق یابد و شبکه توزیع، بازسازی و نوسازی شود و شیوه سنتی توزیع به تدریج جای خود را به شبکه پیشرفته توزیع که در کشورهای توسعه یافته شاهد آن هستیم بپردازد.

■ قانون برنامه سوم چه دورنمایی را برای بخش بازرگانی خارجی در پنج سال آینده تصویر می‌کند؟

□ در بخش بازرگانی خارجی در برنامه سوم، به متنوع‌سازی بازارهای صادراتی، فراهم کردن زمینه‌های لازم

قبولی از خارج با رعایت مقررات ارزی کشور تأسیس خواهد شد.

در زمینه سیاست‌های بازرگانی خارجی و تعرفه‌ها، در جهت یکسان‌سازی و ساده‌سازی فعالیت‌های بازرگانی از سال ۱۳۷۹ کلیه تخفیف‌ها، ترجیحات و معافیت‌های حقوق گمرکی وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، نهادهای انقلابی و شرکت‌هایی که شمول قانون به آنها مستلزم ذکر نام است، جز در مورد معافیت‌های برقرار شده بر اساس کنوانسیون‌های بین‌المللی تجاری لغو می‌شود.

حذف انحصارات و ایجاد زمینه رقابت در عرصه واردات، صادرات و توزیع، متنوع‌سازی بازارهای صادراتی و وارداتی کشور و جلب و جهت‌دهی منابع اعم از منابع داخلی و سرمایه‌های خارجی به سمت بخش‌های صادراتی و به‌کارگیری امکانات و ظرفیت‌های خدماتی کشور برای توسعه صادرات غیرنفتی از جمله سیاست‌های استراتژیک برنامه سوم در این بخش است.

در مواد قانونی لایحه برنامه سوم ناظر بر بخش بازرگانی (تجارت خارجی) آمده است:

- به منظور افزایش صادرات غیرنفتی در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.

الف) حقوق گمرکی و سود بازرگانی مواد اولیه و واسطه‌ای وارداتی مورد استفاده در تولید کالاهای صادراتی پس از صدور محصولات تولیدی بر اساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت بازرگانی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، مسترد خواهد شد.

ب) کالاها و خدماتی که صادر می‌شوند، مشمول پرداخت عوارض و

جایگزین واردات می‌شود، با قیمت‌های بین‌المللی، با نرخ واریزنامه‌ای بر اساس ماده ۸۵ لایحه برنامه.

ب) تأمین و تخصیص ارز سایر کالاهای وارداتی

ج) فراهم کردن شرایط و زمینه‌های تسهیل عرضه کلیه ارزهای حاصل از صدور کالا و خدمات و درآمدهای ایرانیان خارج از کشور و توسعه تدریجی امکان استفاده از ارز واریزنامه‌ای برای تأمین کالا و خدمات موردنیاز کشور در برنامه سوم.

سایر اقدامات در زمینه یکسان‌سازی نرخ ارز در طول سال‌های برنامه و پس از انجام مطالعات کارشناسی و ارائه طرح توسط بانک مرکزی و تصویب مراجع ذی‌ربط به مورد اجرا گذاشته خواهد شد.

از سوی دیگر اخذ حقوق گمرکی برمبنای ارز واریزنامه‌ای پس از بازنگری و تصویب تعرفه‌های جدید انجام می‌گیرد. همچنین با توجه به نقش مهم بازارهای مالی، نظام بانکداری و بیمه در توسعه تجارت خارجی در برنامه سوم توسعه، به این مهم اهتمام شده است.

علاوه بر افزایش پایه سرمایه بانک‌های ایرانی برای افزایش توان حضور آنها در بانکداری بین‌المللی و تدوین برنامه عملیاتی مشخص با هدف تنظیم وضعیت مالی بانک‌های کشور منطبق با الزامات بانکداری، به منظور گسترش صنعت بیمه و ایجاد زمینه‌های قانونی لازم جهت حضور مؤسسات بیمه در بازار سرمایه و گسترش انواع بیمه از قبیل بیمه‌های تضمینی و اعتباری، سرمایه‌گذاری‌ها و صادرات غیرنفتی و...، اقدامات لازم انجام می‌گیرد. همچنین شرکت‌های بیمه اتکایی با ساختار خصوصی و تعاونی جهت توسعه ظرفیت قبول مخاطره (ریسک) در کشور و توسعه عملیات

برای الحاق به تشریفات اقتصادی منطقه‌ای و جهت‌دهی منابع اعم از منابع داخلی و سرمایه‌های خارجی به سمت بخش‌های صادراتی به منظور توسعه صادرات غیرنفتی تأکید شده است.

از آنجا که جهش صادراتی یکی از جهت‌گیری‌های اصلی برنامه سوم توسعه است، رشد مستمر صادرات غیرنفتی و بنابراین توسعه تجارت خارجی، جایگاه مهمی در برنامه سوم دارد. سیاست‌های معطوف به رشد تجارت خارجی را به دو دسته می‌توان طبقه بندی کرد: سیاست‌هایی که نظام ارزی و بانکداری و بیمه مرتبط با تجارت خارجی را اصلاح می‌کند و سیاست‌هایی که ناظر بر مقررات واردات و صادرات، تعرفه‌ها و سوانع گمرکی صادرات و واردات می‌باشد.

در مورد دسته نخست سیاست‌های اقتصادی، اصلاح سیاست‌های ارزی در جهت برقراری یک نظام ارزی شامل یک نرخ ارزی رسمی برای واردات کالاهای اساسی توسط دولت و یک نرخ واریزنامه‌ای که نرخ ارز در آن بر اساس عرضه و تقاضای ارز تعیین می‌شود و واردکنندگان و صادرکنندگان بر اساس آن نرخ تجارت خود را تنظیم خواهند کرد، مهمترین جزء سیاست‌های اقتصادی در بخش تجارت خارجی است که در سند برنامه سوم توسعه آمده است. «بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از سال اول اجرای برنامه اقدامات ذیل را در جهت کاهش تعدد نرخ ارز به مرحله اجرا گذارد»:

الف) تأمین و تخصیص ارز کالاهای اساسی و ضروری و تجهیزات نظامی و دفاعی و طرح‌های عمرانی در حد ۵/۵ میلیارد دلار در سال با نرخ شناور و خرید داخلی سهمی از کالاهای مذکور که

ماليات نخواهند بود.

ج) صادرات کالاها و خدمات از اخذ هر گونه مجوز به استثنای گواهی های مرسوم در تجارت بین‌المللی معاف می‌باشند.

و نیز بر اساس ماده دیگر این لایحه: تنظیم بازار داخلی موجب ممنوعیت صدور نمی‌شود و صدور کلیه کالاها و خدمات به جز موارد زیر مجاز خواهد بود:

- اشیاء عتیقه و میراث فرهنگی
- اقلام دامی یا نباتی که جنبه حفظ ذخایر ژنتیک و یا حفاظت محیط زیست داشته باشد.
- کالاهایی که دولت برای تأمین آنها مستقیماً یارانه پرداخت می‌کند.

از جمله مواد قانونی مهم در این بخش از برنامه سوم توسعه، حذف موانع غیرتعرفه‌ای و اعلام نرخ‌های تعرفه به صورت پیش‌آگهی است. توجه به موارد بالا نشان می‌دهد که جهت‌گیری برنامه سوم به توسعه صادرات غیرنفتی و اصلاح تجارت خارجی کشور یک جهت‌گیری همه‌جانبه و مؤثر است که امید می‌رود با اجرای این سیاست‌ها شاهد تحولی بنیانی در تجارت خارجی کشور باشیم.

■ قانون برنامه سوم در بعد سامان‌دهی صادرات غیرنفتی و جهش صادراتی چه دیدگاهی را دنبال می‌کند و آیا امکان دستیابی به صدور سالانه حدود ۷ میلیارد دلار کالای غیرنفتی وجود دارد؟

□ چنانچه اهداف برنامه در زمینه رشد اقتصادی در حد سالانه ۶ درصد و رشد سرمایه‌گذاری به‌طور متوسط سالانه ۷/۱ درصد تحقق پیدا کنند و نیز سیاست‌های پیشنهادی در قانون ناظر بر فعالیت‌های تجارت خارجی، چه از نظر

اصلاح نظام ارزی، سیستم بانکداری و بیمه و چه اصلاح نظام تعرفه و حذف موانع غیرتعرفه‌ای اجرا شود، به لحاظ کارشناسی رشد صادرات غیرنفتی به‌طور متوسط حدود ۱۸ درصد در سال و نیل به صادرات غیرنفتی حدود ۸ میلیارد دلار در پایان برنامه، کاملاً قابل دستیابی خواهد بود.

■ نقش وزارت بازرگانی در برنامه سوم برای ساماندهی بازار داخلی کالاها، توزیع یارانه‌ها و جهت‌دهی و هدفمند ساختن یارانه‌ها چیست؟ آیا مصوبات مجلس در قالب قانون برنامه سوم، این نقش را مخدوش نمی‌کند؟

□ یکی از وظایف مهمی که بر اساس برنامه پنج‌ساله سوم برعهده وزارت بازرگانی گذاشته شده است، راه‌اندازی شبکه جامع اطلاع‌رسانی بازرگانی (داخلی و بین‌المللی) تا پایان سال دوم برنامه است. چنانچه این مهم به درستی انجام شود، پیشرفت بزرگی در سامان‌دهی بازار داخلی کالاها و خدمات حاصل خواهد شد. از سوی دیگر در لایحه برنامه (ماده ۴۷) دولت موظف شده است به منظور هدفمند ساختن یارانه‌ها طی دو سال از تاریخ تصویب قانون برنامه، خانوارهای متقاضی دریافت یارانه را در گروه‌های خانوارهای کم‌درآمد، با درآمد متوسط و با درآمد بالا طبقه‌بندی کند و با استقرار نظام شناسایی خانوارهای کم‌درآمد و یا درآمد متوسط، تمهیدات لازم جهت افزایش یارانه خانوارهای کم‌درآمد از طریق استفاده از روش‌های درآمدی و حذف و انتقال یارانه خانوارهای با درآمد بالا را فراهم کند.

این دو حرکت در کنار استقرار نظام شناسایی خانوارهای کم‌درآمد و با درآمد متوسط توسط سازمان برنامه و بودجه که موظف است دستورالعمل ایجاد پایگاه

اطلاعات درآمدی خانوارها را با مشارکت سازمان‌های بیمه‌ای و حمایتی تدوین و ابلاغ کند، نظام کامل اطلاع‌رسانی بازرگانی و هدفمند کردن یارانه‌ها را در برنامه سوم محقق خواهد ساخت.

علی‌رغم مصوبات مجلس، در بودجه سال ۱۳۷۹ به تدریج اجرای هدفمند کردن یارانه‌ها بدون تغییر نظام کنونی پیش‌بینی شده است.

■ آیا نظام توزیع یارانه‌ها در برنامه سوم را مطابق طرح سامان‌دهی اقتصاد می‌دانید؟ ادامه توزیع یارانه‌ها به روش کنونی چه هزینه‌هایی را بر دولت تحمیل می‌کند و تا چه حد به زیان اقتصاد کشور است؟

□ نظام هدفمند یارانه‌ها در برنامه سوم برای اجرای سیاست‌های هدفمند کردن یارانه‌ها که در طرح سامان‌دهی آمده بود، مطرح شد. با اجرای این طرح امید می‌رود یارانه‌هایی که دولت بی‌پروا، فقط به خانوارهای کم‌درآمد تعلق گیرد و به دولت اجازه دهد منابع مالی خود را صرف سرمایه‌گذاری و ایجاد ظرفیت‌های تولیدی و اشتغال مولد کند. در بررسی لایحه برنامه در مجلس شورای اسلامی، ادامه نظام کنونی پرداخت یارانه مورد تصویب قرار گرفت. این موضوع بیشتر به دلیل نگرانی نمایندگان از اختلال در امر کمک به مردم کم‌درآمد و تحت فشار قرار گرفتن خانوارهای بی‌بضاعت بود. اما دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ با حفظ نظام کنونی یارانه‌ها شروع به اجرای نظام هدفمند یارانه‌ها به‌طور تدریجی می‌کند. بر اساس این طرح در مرحله نخست حدود ۳/۸ میلیون خانوار در سرتاسر کشور مورد حمایت قرار می‌گیرند. اعتباری معادل ۲۰۰۰ میلیارد ریال برای

کمتر از رشد اقتصادی پیش‌بینی شده است که نشانه‌ای از افزایش سهم تولیدات داخلی نسبت به کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای وارداتی در تولید ناخالص داخلی است. راهکارهایی که در سند برنامه است، بهترین راهکارهای تحقق اهداف رشد تجارت خارجی کشور است.

■ **صادرات غیرنفتی در برنامه سوم با توجه به آزادسازی صدور کالا و خدمات چه سمت و سوی خواهد یافت؟ با توجه به تجربیات سال‌های اخیر در زمینه افزایش قیمت کالاها در داخل، تنظیم بازار داخلی و نظارت بر قیمت‌ها، چگونه خواهد بود؟**

□ در برنامه سوم به جای فهرست مثبت، فهرست منفی برای صادرات وجود خواهد داشت. به این معنی که غیر از اقلام مشخصی از کالاها، کلیه کالاها و خدمات قابل صدور خواهد بود و به این موضوع تصریح شده است که تنظیم بازار برای یک کالا موجب ممنوعیت صدور آن نخواهد بود. افزایش قیمت کالاها در کشور بیشتر تحت‌تأثیر انبساط پایه پولی و رشد نقدینگی بوده است. از آنجا که انبساط نقدینگی در برنامه سوم هدایت شده و نرخ تورم به تدریج کاهش خواهد یافت و از سوی دیگر نرخ ارز واریزنامه‌ای به صادرکنندگان اجازه خواهد داد، نرخ ارز مبتنی بر عرضه و تقاضای بازار ارز را برای صادرات خود دریافت کنند، در نتیجه صادرات غیرنفتی از افزایش قیمت‌های داخلی، مانند شرایطی که در آن نرخ ارز تثبیت شده است، متأثر نخواهد شد.

■ **تسهیلاتی که در برنامه سوم برای جهش صادرات غیرنفتی پیش‌بینی شده است، چیست و تا چه حد می‌تواند کارساز باشد؟**

□ مهمترین عامل اصلاح نظام ارزی

بازرگانی در برنامه سوم چگونه در خدمت جهش صادراتی قرار می‌گیرد؟

□ **تشکل‌های تجاری در واقع نمایندگان بخش‌های غیردولتی در اقتصاد کشور هستند و خواسته‌های عوامل اقتصاد فعال در تجارت خارجی توسط این تشکل‌ها ابراز می‌شود. این تشکل‌ها با تنظیم روابط بین دولت و فعالین تجارت خارجی، می‌توانند کمک زیادی به توسعه تجارت خارجی کشور بکنند. همچنین این تشکل‌ها از طریق ارتباط با اتاق‌های بازرگانی یا تشکل‌های مشابه غیردولتی در کشورهای جهان می‌توانند در شناسایی بازارهای جهانی به فعالین اقتصادی کشور و برعکس آشنا کردن مؤسسات اقتصادی خارجی با شرایط اقتصادی ایران کمک زیادی به توسعه تجارت خارجی کنند. از آنجا که این تشکل‌ها غیردولتی هستند، محدودیت‌های سیاست بین‌الملل از نظر ارتباط مقامات دولتی و شرکت‌های بین‌المللی را ندارند و بنابراین می‌توانند نقش مؤثری در ارتباط با مؤسسات اقتصادی کشورهای دیگر و اتاق‌های بازرگانی و صنایع و معادن آنها داشته باشند.**

■ **آیا اهداف برنامه سوم در بخش صادرات و واردات تحقق می‌یابد؟ چه راهکارهایی برای تحقق این اهداف لازم است؟**

□ همان‌طور که گفته شد، رشد صادرات غیرنفتی در برنامه به‌طور متوسط ۱۸ درصد در سال است. این رشد قابل دسترسی است، مشروط بر آن که سیاست‌های پیش‌بینی شده در برنامه اجرا شود. مهمترین این سیاست‌ها، اصلاح نظام ارزی، منطقی کردن نرخ سود بانکی و اصلاح نظام تعرفه‌ای کشور است. رشد واردات کشور در برنامه سوم

این برنامه پیشنهاد شده است و امید می‌رود با تکمیل تدریجی این نظام اعطای یارانه، مجلس نیز طرح هدفمند کردن یارانه‌ها را با اطمینان از تحت پوشش قرار داشتن کلیه خانوارهای کم‌درآمد تصویب کند تا این طرح مفید که هدف عدالت اجتماعی با آن تحقق می‌یابد، اجرا شود.

■ **آیا قانون برنامه سوم اقتصاد کشور را به سمت ادغام در اقتصاد جهانی و افزایش سهم در تجارت بین‌الملل سوق می‌دهد؟**

□ در لایحه برنامه پنج‌ساله سوم جهش در صادرات غیرنفتی با هدف‌گذاری رشد متوسط ۱۸ درصد صادرات غیرنفتی پیش‌بینی شده است. چنانچه این نرخ رشد در طول برنامه اتفاق بیفتد، سهم ایران در تجارت جهانی افزایش خواهد یافت. زیرا تجارت جهانی در مجموع با این سرعت رشد پیدا نمی‌کند. این رشد امکان‌پذیر است، زیرا سهم کنونی ایران در تجارت جهانی بسیار اندک است، با این حال تا دستیابی به سهم معقولی در تجارت جهانی تلاش بسیار زیادی باید صورت گیرد. در بررسی‌های برنامه در مجلس، در مواد لایحه قانونی ناظر بر تجارت خارجی، تغییرات زیادی ایجاد نشد. اما اهداف کمی برنامه حذف گردید. در هر حال دولت که تحقق اهداف مزبور را ضرورت توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور می‌داند و برای دستیابی به اهداف یادشده برنامه‌ریزی کرده است، سیاست‌های لازم برای جهش در صادرات را به کار خواهد گرفت تا به تدریج سهم ایران در تجارت جهانی افزایش و اتکاء کشور به درآمد نفت کاهش یابد.

■ **تشکل‌های تجاری به‌ویژه اتاق**

است. از طرفی ممنوعیت صدور کلیه کالاها غیر از اقلام معینی برداشته می‌شود. همچنین بانک توسعه صادرات تقویت خواهد شد تا از صادرکنندگان حمایت کند. نظام بیمه‌گذاری نیز در جهت گسترش بیمه فعالیت‌های صادراتی عمل خواهد کرد. با کنترل تورم و مثبت شدن نرخ سود بانکی صادرکنندگان از بازگرداندن درآمدهای ارزی به نظام بانکی منتفع خواهند شد و بنابراین انتظار می‌رود صادرات غیرنفتی در سال‌های آینده افزایش یابد.

■ وضعیت تراز بازرگانی خارجی در پایان برنامه سوم را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

□ در پایان برنامه پنج‌ساله سوم علی‌رغم بهبود تراز کل بازرگانی کشور،

هنوز تراز تجاری غیرنفتی منفی خواهد بود. زیرا با وجود رشد ۱۸ درصد صادرات غیرنفتی، صادرات کالاهای غیرنفتی و خدمات در سال پایانی برنامه به حدود ۹/۳ میلیارد دلار می‌رسد، در حالی که واردات کالاها و خدمات در همان زمان (۱۳۸۳) به ۲۵/۵ میلیارد دلار می‌رسد. بنابراین لازم است توجه کرد که تا مثبت شدن تراز بازرگانی غیرنفتی راه درازی در پیش است و برنامه سوم توسعه در واقع ابتدای کار و زمینه‌سازی لازم برای دستیابی به موازنه پرداخت‌های ارزی در آینده است.

■ آیا سیاست‌های حمایتی پیش‌بینی شده در قانون برنامه سوم برای اقبال آسیب‌پذیر راکافی می‌دانید یا اینکه باید راهکارهای تازه‌ای پیش‌بینی شود؟

□ همان‌طور که گفته شد، در لایحه برنامه سوم هدفمند کردن یارانه‌ها و توسعه یک نظام تأمین اجتماعی پیشنهاد شده بود، ولی در مجلس شورای اسلامی تداوم نظام یارانه‌ای کنونی تصویب شد. با این حال، دولت در بودجه سال ۱۳۷۹ بدون تغییر در نظام حمایتی و یارانه‌ای کنونی، بودجه‌ای برای شروع نظام هدفمند یارانه در نظر گرفته است که در وهله اول، حدود ۳/۸ میلیون خانوار را شامل می‌شود. چنانچه مورد تصویب قرار گیرد، به تدریج این نظام گسترش

○ در جهت یکسان‌سازی و ساده‌سازی فعالیت‌های بازرگانی، از سال ۱۳۷۹ کلیه تففیف‌ها، ترمیمات و معافیت‌های مقوق کمتری وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی و نهادهای انقلابی (جز در مورد معافیت‌های برقرار شده بر اساس کنوانسیون‌های بین‌المللی تجاری) لغو می‌شود.

خواهد یافت تا پس از تحت پوشش قرار دادن کلیه خانوارهای محروم و کم‌درآمد، جایگزین نظام کنونی توزیع یارانه‌ها شود که کلیه افراد را بدون توجه به نیازمندی آنها به یارانه شامل می‌شود و در نتیجه سهم خانوارهای پردرآمد که نیازی هم به یارانه ندارند، بیشتر از خانوارهای محروم است.

■ برآورد کلی شما نسبت به لایحه برنامه سوم و به‌ویژه در بخش بازرگانی داخلی و خارجی چیست؟

□ چنانچه به همان صورت لایحه بدون تغییر در مجلس تصویب می‌شد، شامل سیاست‌های مناسبی در جهت کاهش تصدی دولت، خصوصی‌سازی و سامان‌دهی شرکت‌های دولتی، لغو انحصارات، تفکیک سیاست‌های پولی و مالی، کنترل تورم، اصلاح نظام ارزی،

اصلاح نظام مالیاتی و بودجه و رشد و توسعه صادرات غیرنفتی و... بود. مجموعه سیاست‌های لایحه به نحوی بود که امیدواری واقعی وجود داشت که تجارت خارجی کشور توسعه قابل توجهی پیدا می‌کرد. اما با همین صورت کنونی هم اصلاحات مناسبی در سند برنامه وجود دارد که با انجام آنها، امید می‌رود اقتصاد در جهت درست قرار گرفته، از حالت رکود - تورمی به تدریج به رونق همراه با کنترل تورم حرکت کند.

■ چه موانعی را برای جهش

صادرات غیرنفتی

با وجود مصوبات

برنامه سوم

متصور می‌دانید؟

□ داشتن یک

سند مصوب شامل

سیاست‌های

مناسب کافی

نیست. این

سیاست‌ها باید به اجرا درآید تا به تدریج تأثیر آن بر رفتار عوامل اقتصادی آشکار شود. توسعه صادرات یک فرآیند طولانی است که شامل بازاریابی کالا و خدمات و رقابت در سطح بین‌المللی برای کسب جایگاهی برای عرضه کالا و خدمات است. موفقیت در این مهم یک شبه به دست نمی‌آید، بلکه مستلزم سال‌ها کار پیگیر و مستمر در ارتقاء کیفیت کالاها و خدمات است. بدیهی است که باید نهادهای قانونی و حقوقی، اداری لازم به‌وجود آید و مؤسسات مالی لازم از نظام بانکی و بیمه توسعه صادرات مستقر شوند و فعالیت کنند.

